

Επιστολή Καθηγητή Τσελεγγίδη προς τους Μητροπολίτες για το Ουκρανικό

Ακολουθεί η επιστολή του κ. Δημήτριου Τσελεγγίδη, τ. Καθηγητής Δογματικής Θεολογίας του Τμήματος Θεολογίας της Θεολογικής Σχολής του ΑΠΘ προς την Ιερά Σύνοδο της Εκκλησίας της Ελλάδος.

Πρός
τήν Ιερά Σύνοδο
της Εκκλησίας της Ελλάδος Ι. Γενναδίου 14
115 21 Αθήνα
Κοινοποίηση:

Σέ όλα τά μέλη τῆς Ιεραρχίας τῆς Εκκλησίας τῆς Ελλάδος
ΘΕΜΑ: Σχετικά μέ τήν θεσμική νομιμοποίηση τῆς Σχισματικῆς Εκκλησίας τῆς Ούκρανίας

Μακαριώτατε Ἄγιε Πρόεδρε, Σεβασμιώτατοι Ἅγιοι Ἀρχιερεῖς,

Ἐν ὄψει τῆς ἐπικείμενης συγκλήσεως τῆς Ιεράς Συνόδου τῆς Ιεραρχίας, ὡς ἐλάχιστο μέλος τῆς τοπικῆς Εκκλησίας μας, ἀλλά καί ὡς καθηγητής τῆς Δογματικῆς Θεολογίας τῆς Εκκλησίας, θά ἤθελα –μέ αἴσθησι εὐθύνης– νά θέσω καί ἐγώ ταπεινῶς ὑπόψη Σας τίς Εκκλησιολογικές –Δογματικές δια- στάσεις, ἀλλά καί τίς σωτηριολογικές προεκτάσεις τῆς ἀπροϋπόθετης ἀπο- δοχῆς σέ ἐκκλησιαστική - μυστηριακή κοινωνία τῆς Σχισματικῆς Εκκλησίας τῆς Ούκρανίας, στήν περίπτωση βέβαια μιᾶς ἐνδεχόμενης Συνοδικῆς ἀπόφα- σῆς Σας γιά τήν ἀναγνώριση τοῦ «Αὐτοκεφάλου» τῆς.

Τό πρῶτο καί μεῖζον θέμα εἶναι, στήν προκειμένη περίπτωση, τό Εκκλη- σιολογικό θέμα, πού ἀφορᾷ τήν ταυτότητα τοῦ ἐν λόγω «ἐκκλησιαστικοῦ μορφώματος».

Πρῶτα, δηλαδή, θά πρέπει νά ἐξεταστεῖ, ἂν τό «μόρφωμα» αὐτό πληροῖ τίς προϋποθέσεις τῆς Εκκλησιαστικῆς Κοινότητος. Ἄν, ἀντίθετα, ἀναγνωριστεῖ τό «Αὐτοκέφαλό» του, τότε αὐτομάτως ἀναγνωρίζεται καί ἡ ἐκκλησιαστική «νομιμότητα» τῆς Σχισματικῆς Εκκλησίας.

Ὡς γνωστόν, γιά τήν Σχισματική Εκκλησία τῆς Ούκρανίας ἔχει προηγη- θεῖ Πανορθόδοξη καταδίκη μέ καθαιρέσεις καί ἀφορισμούς. Αὐτή ἡ Πανορθόδοξη καταδίκη δέν ἔχει ἀνακληθεῖ.

Τελευταία, μέ Τόμο Αὐτοκεφαλίας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου (11-1-2019), ἔγινε μιά ἀγιοπνευματικοῦ καί ἐκκλησιολογικοῦ χαρακτήρα θεσμική ὑπέρβαση, πού δημιουργεῖ εὐλόγα ἐρωτήματα γιά τήν ἐκκλησιαστική νομιμότητά της.

Καί τοῦτο, ἐπειδή δέν τη-ρήθηκαν -ἀπ' ὅσο τουλάχιστον γνωρίζουμε- θεμελιώδεις Ἀγιοπατερικές καί Ἀγιοπνευματικές προϋποθέσεις, πράγμα πού δημιουργεῖ εὐλογες ἐνστάσεις γιά τήν Κανονικότητα τῶν ὄρων-προϋποθέσεων τῆς Πατριαρχικῆς Πράξεως, ἐφόσον ἀποδεδειγμένως δέν ἐκφράστηκε δημόσια μετάνοια καί ἀποκήρυξη τοῦ Σχίσματος.

Μέ ὅσα λέμε στήν προκειμένη περίπτωση, δέν σημαίνει ὅτι ἀμφισβητοῦμε τήν θεσμική ἀρμοδιότητα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου νά παραχωρεῖ Αὐτοκεφαλία, μέ τήν συναίνεση βέβαια τοῦ ὅλου σώματος τῆς Ἐκκλησίας, ἐκφραζομένης συνοδικά. Ἐδῶ, τίθεται μόνον τό θέμα τῶν ἐγκυ-ρων προϋποθέσεων γιά τήν ἐκδοση τοῦ σχετικοῦ Τόμου.

Κατά τήν Βιβλική μαρτυρία (Μθ. 4, 17, Α' Κορ. 5, 1-5 καί Β' Κορ. 2, 6-8), ἀλλά καί κατά τήν Ἀγιοπατερική καί Ἀγιοπνευματική Παράδοση τῆς Ἐκκλησίας, ἡ ἔνταξη ἢ ἡ ἐπανένταξη στό ἓνα καί ἀδιαίρετο σῶμα τῆς Ἐκκλησίας προϋποθέτει ὅπωςδήποτε τήν βαθιά βίωση καί τήν εἰλικρινῆ ἐκφραση μετανόιας ἐκ μέρους τοῦ ὑπό ἔνταξη ἢ ἐπανένταξη μέλους ἢ τῆς εὐρύτερης Κοινότητας.

Ἡ προϋπόθεση ἐκφράσεως τῆς μετανόιας δέν ὑπερβαίνεται οὔτε ἀκυρώνεται ἀπό κανένα θεσμικό πρόσωπο ἢ θεσμικό ἐκκλησιαστικό φορέα. Δέν ὑπάρχει καμία Οἰκονομία τῆς Ἐκκλησίας, πού νά μπορεῖ νά ὑποκαταστήσει ἢ νά ἀκυρώσει τήν μετάνοια.

Ἡ μετάνοια καθεαυτήν συνιστᾷ τήν θεμελιώδη προϋπόθεση καί τό πνευματικό «κλειδί» δεκτικότητας καί οἰκειώσεως τῆς Οἰκονομίας τῆς σωτηρίας, ἀλλά καί τό «κλειδί» γιά τήν ἐνεργοποίηση ἢ τήν ἐπανεργοποίησή της, σύμφωνα μέ τήν Βιβλική μαρτυρία: «Μετανοεῖτε, ἤγγικε γάρ ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν» (Μθ. 4, 17).

Γι' αὐτόν ἀκριβῶς τόν λόγο, καί τό Μελιτιανό Σχίσμα ἀποκαταστάθηκε στήν ἀρχαία Ἐκκλησία, ὅταν προηγήθηκε ὄχι μόνον ἡ ἐκφραση μετανόιας, ἀλλά καί ὁ ἀναθεματισμός τοῦ Σχίσματος ἀπό τούς ἴδιους τούς Σχισματικούς.

Καί ὅπως χαρακτηριστικά σημειώνει ὁ ἅγιος Θεόδωρος Στουδίτης, «ἀναθεματίζοντες τό ἴδιον Σχίσμα, ὡς φασί, δεδεγμένοι εἰσί τῇ Καθολικῇ Ἐκκλησίᾳ» (Ἐπιστολή Μ', Ναυκρατίῳ τέκνω, ΡG 99, 1053C). Τότε μόνον ἀκολούθησε ἡ Πανορθόδοξη Συνοδική ἀποκατάστασή τους, στήν Α' Οἰκουμηνική Σύνοδο.

Στήν περίπτωση τῆς Σχισματικῆς Ἐκκλησίας τῆς Οὐκρανίας, ὅπως φαί-νεται, δέν ζητήθηκε καί δέν

έκφράστηκε καμία μετάνοια. Εδώ, στην πράξη, ακυρώθηκε ή μετάνοια, πού είναι ρητή έντολή του Κυρίου και διαχρονική πράξη της Εκκλησίας.

Γι' αυτό και δέν μπορεί νά γίνεται λόγος γιά Εκκλησιαστική Οικονομία. Στην πραγματικότητα, πρόκειται γιά κατάφωρη έκκλησιαστική παρανομία, πού καθιστά αδύνατη τήν σωτηρία, όχι μόνο τών Σχισματικών, αλλά και αυτών πού κοινωνοῦν μυστηριακῶς μαζί τους, αφού και αυτοί καθίστανται άκοινωνήτοι (βλ. Β' Κανόνας τής έν Αντιοχεια Συνόδου, πού επικυρώθηκε από τίς Οικουμενικές Συνόδους Δ', ΣΤ' και Ζ').

Από τά παραπάνω, γίνεται σαφές, ότι τό έν λόγω θέμα είναι ουσιαστικά Εκκλησιολογικό-Δογματικό, μέ άναπόφευκτες σωτηριολογικές προεκτάσεις, όπως πολύ όρθά έπισημάνθηκε ήδη στην Επιστολή τών Άγιορειτών Γερόντων πρός τήν Ιερά Κοινότητα του Άγίου Όρους (Μάρτιος 2019).

Γι' αυτό και είναι πρωτίστως άναγκαίο, ή Ιερά Σύνοδος τής Ιεραρχίας νά αποφασίσει γιά τήν ταυτότητα τής Σχισματικής Εκκλησίας τής Ούκρανίας και νά ζητήσει τήν έφαρμογή τών διαχρονικών έκκλησιαστικών όρων επανεντάξεώς της, πού είναι ή μετάνοια και ό άναθεματισμός του Σχίσματος.

Η πνευματική αυτή ευθύνη έμπίπτει πλήρως στην άρμοδιότητα τής Ιεραρχίας, προκειμένου νά άναγνωρίσει τό έν λόγω «Αυτόκέφαλο», τό όποιο έχει βεβαίως και άλλες παραμέτρους Κανονικότητας, ένσω δέν λαμβάνει υπόψη τήν ύπαρξη τής Κανονικής Εκκλησίας στην ίδια χώρα, υπό τόν Μητροπολίτη Κιέβου Ονούφριο, από τήν όποία Κανονική Εκκλησία άποσχίστηκε.

Τό «Αυτόκέφαλο» δηλαδή, στην προκειμένη περίπτωση, έχει χορηγηθεί σέ άμετανοήτους σχισματικούς.

Και αυτό, τό πρωτοφανές και άδιανόητο λογικῶς, ιεροκανονικῶς και άγιοπνευματικῶς, ζητάται νά γίνει τώρα και μέ τήν Συνοδική συγκατάθεση τής Εκκλησίας μας.

Μέ τήν «λογική» έκδόσεως του Τόμου «Αυτόκεφαλίας» στην Σχισματική Εκκλησία τής Ούκρανίας, κινδυνεύουμε μελλοντικῶς νά όδηγηθοῦμε -ένδεχομένως- και στην διαμυστηριακή άποδοχή του Παπισμοῦ και άλλων αίρετικών, χωρίς τίς θεμελιώδεις προϋποθέσεις τής μετανοίας και τής άποκηρύξεως τών δογματικών πλανῶν τους, πράγμα πού έπιχειρεϊ σήμερα ό Οικουμενισμός, όχι μόνο στην θεωρία, αλλά ήδη και στην πράξη.

Διερωτώμεθα, λοιπόν, εύλογα, μήπως οί έντός τής Εκκλησίας μας άγιοπνευματικοί θεσμοί άρχισαν νά «λειτουργοῦν» έρήμην τής άγιοπνευματικής ύποδομής τους.

Διερωτώμεθα, μήπως τίς τελευταίες δεκαετίες εισάγεται «νέο ήθος», μέ τήν κρυφή επίδιωξη νά γίνει έθος- συνήθεια καί στήν συνέχεια έθιμικό Δίκαιο, πού θά ύποκαταστήσει τήν Ιεροκανονική Παράδοση τής Εκκλησίας.

Ιστορικά, γνωρίζουμε ότι, όταν παγιώθηκε μιά τέτοια νοοτροπία στή Δύση, ή Δυτική Εκκλησία όδηγήθηκε στόν Παπισμό -μέ όλες τίς δογματικές αποκλίσεις του- καί κατέληξε στήν άποκοπή της από τήν Μία καί μόνη Εκκλησία.

Συνοψίζοντας, σημειώνουμε, ότι ή όποια ένδεχόμενη άπόφαση για τήν «Αύτοκεφαλία» τής Σχισματικής Εκκλησίας τής Ούκρανίας δέν μπορεί νά είναι άπρουϊπόθετη.

Επειδή τότε -έμμεσα πλην σαφώς- θά σημάνει στήν πράξη μιά παράνομη, έκκλησιαστικώς, θεσμική «νομιμοποίηση» του ύφισταμένου Σχίσματος, πράγμα πού δέν έχει ιστορικό προηγούμενο στήν Εκκλησιαστική Άγιοπατερική Παράδοση.

Καί τό σημαντικότερο είναι, ότι ή ένδεχόμενη -άπρουϊπόθετη άγιοπνευματικώς- άναγνώριση πλήττει καίρια τήν ένότητα τής όλης Εκκλησίας, τής όποίας τίποτε δέν ύπάρχει πολυτιμότερο.

Ο κίνδυνος είναι όρατός, νά δημιουργηθοϋν δηλαδή Σχίσματα στό πλαίσιο τής όλης Εκκλησίας, έξαιτίας τής ένδεχόμενης συμφωνίας Σας για τήν άναγνώριση του «Αύτοκεφάλου» τής Σχισματικής Εκκλησίας τής Ούκρανίας, πράγμα πού έγκαρδίως άπευχόμεθα.

Τέλος, ή πνευματική λύση του ύπάρχοντος έκκλησιολογικού προβλήματος είναι ή μετάνοια. Καί δυστυχώς αύτή, προς τό παρόν, λείπει.

Όμως, ύπάρχει ρεαλιστική έλπίδα. Όσοι άγαποϋμε έν Χριστώ τήν Εκκλησία, άς πάρουμε οί ίδιοι μας τό καθάρσιο καί θεουργό φάρμακο τής μετανοίας καί τότε ό Χριστός θά δώσει στόν άσθενή τήν θεραπεία, σύμφωνα μέ τήν Άγιοπατερική μαρτυρία [Βλ. Αγίου Νικολάου Καβάσιλα: «...ό καί θαυμάσαι τις άν τής του Θεου χρηστότητας, ει νόσον μέν ουδείς άν φύγοι τό φάρμακον άλλου πίνοντος, ευθύνης δέ λύοιτ' άν αλγούντων έτέρων», Περί τής έν Χριστώ ζωής, Λόγος Ζ', ΡG 150, 700C. (Εδω θά μπορούσε νά θαυμάσει κανείς τήν άγαθότητα του Θεου. Κανένας δέν μπορεί νά άπαλλαγει από άρρώστια, άν άλλος πιει τό φάρμακο. Από τίς συνέπειες όμως τής άμαρτίας, μπορεί κάποιος νά άπαλλαγεί, όταν άλλοι πονοϋν γι' αυτόν)].

**Μέ βαθύτατο σεβασμό
Δημήτριος Τσελεγγίδης τ. Καθηγητής Α.Π.Θ.**